

Літаратурны і Мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

ГОД ВЯДАННЯ 31-ы
№ 3 (1744)
Аўторак, 8 студзеня 1963 года
Цана 4 кап.

ВЫШЭЙШЫ КРЫТЭРЫЙ

Надаўня сустрача кіраўнікоў партыі і ўрада з прадстаўнікамі творчай інтэлігенцыі ў Маскве, прычыповыя заўвагі і сяброўскія пароды Мікыты Саргеевіча Хрушчоўа ў шырых гутарках з дзеячамі літаратуры і мастацтва яшчэ раз пацвердзілі, як чужа ставіцца партыя да духоўнага запатрабаванняў народа, як уважліва клапаціцца яна аб чысціні ідэйных пазіцый у творчасці працаўнікоў мастацтвага фронту. Толькі праўдзівая адлюстраванне рэчаіснасці, толькі захаванне вернасці жыццёвай праўдзе, вернасці ялікім прынцыпам партыйнасці і народнасці, прынятым сацыялістычнага рэалізму, мастак можа стварыць сапраўднае духоўнае і духоўнае сапраўдзінае мастацтва. Пра гэта гаварылі на сваім адкрытым партыйным сходзе беларускія пісьменнікі.

Намеснік старшыні праўлення Саюза пісьменнікаў БССР І. Шамякін падрабязна расказаў прысутным аб тым, як праходзіла ў Маскве сустрачка кіраўнікоў партыі і ўрада з дзеячамі літаратуры і мастацтва, аб выключна гаварылі і сардэчнай атмасферы, у якой адбываліся гутаркі на гэтай сустрачцы, дзе кожны мог шчыра падаць сваё імя думкамі, выказаць усё, што яго хвалюе.

Клопат партыі пра нас, работнікаў мастацтвага фронту, — сказаў І. Шамякін, — вынікае пакуль глыбокае ўздзяненне, жаданне яшчэ лепш працаваць, яшчэ больш дзейна дэмаганізаваць мастацкім словам у камуністычным выхаванні працоўных.

І дакладчык, і выступілішыя ў спрэчках аднадушна асудзілі абстрактныя і фармальныя як праўленне буржуазнай ідэалогіі, як шкоднае, чужыя саветніцкім людзям напрамкі ў мастацтве.

Аб абавязку пісьменнікаў паказваць жыццё ва ўсёй яго складанасці гаварыў Д. Бугаёў.

Чытаючы партыйныя дакументы па пытаннях літаратуры і мастацтва, — сказаў М. Аляксееў, — мы, пісьменнікі, заўсёды правяралі правільнасць сваіх ідэйна-мастацкіх пазіцый, вызначаем кірунак творчых пошукаў. Далей прамоўца закранае пытанне аб маральным абліччы героя нашай літаратуры. На яго думку, у мастацкім паказе саветага чалавека не павіна пераважаць адмоўнае; у ім трэба перш за ўсё раскрыць праўдзіна і грамадзянства, не захалячы ініцыятыўна і яго жыцця.

Радасна, — сказаў Ул. Юрвіч, — што ўзяты XX «вез-

Аб абавязку пісьменнікаў паказваць жыццё ва ўсёй яго складанасці гаварыў Д. Бугаёў.

Чытаючы партыйныя дакументы па пытаннях літаратуры і мастацтва, — сказаў М. Аляксееў, — мы, пісьменнікі, заўсёды правяралі правільнасць сваіх ідэйна-мастацкіх пазіцый, вызначаем кірунак творчых пошукаў. Далей прамоўца закранае пытанне аб маральным абліччы героя нашай літаратуры. На яго думку, у мастацкім паказе саветага чалавека не павіна пераважаць адмоўнае; у ім трэба перш за ўсё раскрыць праўдзіна і грамадзянства, не захалячы ініцыятыўна і яго жыцця.

У ШКОЛЬНІКАУ — КАНІКУЛЫ

Разам з Новым годам прыйшлі да школьнікаў вясёлыя канікулы. У клубы, палаткі культуры, на вуліцы і плошчах з'явіліся блкі. Для дзяцей арганізуюцца канцэрты, спектаклі, гульні.

Не спіжае карагод...

З гэтай думкай не пагадзіўся П. Васільчук. Ён сказаў: — Партыя заклікае нас пісаць праўду. І мы толькі тады выканаем гэты наказ, калі будзем бязбоязна ўзняць глыбінныя пласты жыцця, пранікаць у псіхалогію саветага чалавека.

Урабе сходу прыняў ўдзел загадчык аддзела прапаганды і агітацыі ЦК КПБ М. Ф. Капіч.

ФАРМАЛІЗМ — ЧАРВЯТОЧЫНА МАСТАЦТВА

Днямі на маладзёжным вечары ў адной з канцэртных залаў Беларускай сталіцы адбыўся прыкры выпадак. Музыканта лаўрэата саюзных і міжнародных конкурсаў, моладзь не стала слухаць «Цымбалы» — Далоў! Яго асвістала, закідала цукеркамі.

«Вышэйшы крытэрыі, сэрцавіна сацыялістычнага рэалізму — мастацкая і жыццёвая праўда...»

У сувязі з закінаннем 1 сакавіка 1963 года паўнамоцтваў Вярхоўнага Савета Беларускай ССР пятага склікання і 19 сакавіка 1963 года — паўнамоцтваў абласных, раённых, гарадскіх, сельскіх і пасялковыя Саветаў дэпутатаў працоўных Беларускай ССР васьмага склікання Прыздрым Вярхоўнага Савета Беларускай ССР Сядаў Сядаўскага Рэспублікі паставілі на значныя выбары ў Вярхоўны Савет Беларускай ССР і ў абласныя, раёныя, гарадскія, сельскія і пасялковыя Саветы дэпутатаў працоўных Беларускай ССР на наступнае 3 сакавіка 1963 года.

У нашай прэсе ў апошні час ідзе дыскусія аб дэкае, гаворыць І. Палівода. Гэта ўчастак, дзе захаляць плацім наш творчы і ідэалагічны праціўнік — канкафія, абстрактныя і субданічныя творы, што пад траскітні і шуміхай тут хаваецца нізкі прафесіяналізм, часам простае няўменне выявіць самы звычайны мелодычны гук.

У ГЭТЫМ НУМАРЫ

ГРАФІКА НА РЭСПУБЛІКАНСКОЙ МАСТАЦКАЙ ВЫСТАЎЦЫ НАТАТКІ АБ НОВЫХ КНІГАХ АПАВЯДАННЕ А. ПАЛЬЧЭУСКАГА ГУМАР ПОЛЬСКІХ СЯБРОЎ

З ВЫСОКАЙ УЗНАГАРОДАЙ!

Журы па прысуджэнні рэспубліканскіх літаратурных прэмія імя Янкі Купалы і Якуба Коласа прыняло пастанову аб прысуджэнні прэмія за лепшыя творы 1961 года. Прэмія імя Янкі Купалы адзначаны кніга вершаў «Палеская рапсодыя» Уладзіміра Дубоўкі і п'еса «Лявоніха на арбіце» Андрэя Макаёнка. Івану Мележу за роман «Людзі на балоце» прысуджана прэмія імя Якуба Коласа.

Ул. М. ДУБОУКА.

А. Я. МАКАЁНКА.

І. П. МЕЛЕЖ.

ЖУРІ па прысуджэнні рэспубліканскіх літаратурных прэмія імя Янкі Купалы і Якуба Коласа прыняло пастанову аб прысуджэнні прэмія за лепшыя творы 1961 года. Прэмія імя Янкі Купалы адзначаны кніга вершаў «Палеская рапсодыя» Уладзіміра Дубоўкі і п'еса «Лявоніха на арбіце» Андрэя Макаёнка. Івану Мележу за роман «Людзі на балоце» прысуджана прэмія імя Якуба Коласа.

пленнай», кажучы словамі Ул. Дубоўкі, і адмоўлена ўсяго таго, што тармазіць наш рух уперад, што супярэчыць нашым справам і ідэалам.

Не варожыя з малітвай, а народная воля, а партыя бітва абнавілі навуколле!

Крываючы перажыткі мінулага, усё адмоўнае, А. Макаёнка не ўпадае ў аварыіцаўства. Ён асуджае — у імя перамогі новага, у імя станаўчага ідэала, і гэта надае п'есе асаблівае вываўчае значэнне.

ПРА АМАТАРАЎ АДПІСАК І МАЎЧАЛЬНІКАЎ У МІНІСТЭРСТВЕ КУЛЬТУРЫ БССР

Калегія Міністэрства культуры БССР прыняла пастанову «Аб некаторых фактах няправільных адносін устаноў культуры да крытычных выступленняў друку». Калегія адзначыла, што з боку кіраўнікоў асобных органаў культуры назіраюцца факты фармальна-адносін да крытычных выступленняў друку, што замест выпраўлення названых недахопаў яны пасылаюць у рэдакцыі адпіскі, а часам і зусім адмоўваюцца.

Па сьніжэнні дзень засталіся пазавягаў Гродзенскага і Гомельскага ўпраўленняў культуры артыкулы «Злавыя цені» (8 чэрвеня 1962 года), «Дом на Прадоўжэнні і лясной не па адрасу...» (24 жніўня 1962 года), «Узніжаныя папы і бестурботныя атэісты» (10 жніўня 1962 года).

Савецкі народ, як сказаў у сваім дакладзе Л. Ф. Ільчыч, «высока цэнюць работу сваёй творчай інтэлігенцыі, разумеюць яе вялікае значэнне ва ўсім духоўным жыцці краіны».

Як бы фармулюючы сваё творчае крэда, паэт піша ў адным з вершаў:

Пазнай жыццё, ушануй яго ты, каб песня, як ірышталь, звяніла. А пошчы творчае узлёты Паўсталі ў ёй з чароўнай сілай.

І ў многіх вершах зборніка, у прыватнасці, у такіх, як «Палесце», «Стварыў ён залатое руна», «Здабыткі гэта нашай працы», «Думкі на будучыню», «Секратар райкома», паэт аплывае «працы творчае узлёты», славіць людзей-будуўнікаў, паказвае ду-

ні, І. Палівода прызнаў, што яго лектары, на жаль, да гэтага часу не знайшлі яшчэ дарогі ў школы. А там іх чакае вялікае поле дзейнасці.

ва аб абстрактныя «вынайдзе», таму яна антыгэстарычная.

Прамоўца спыніўся таксама на дзейнасці народнага арэстра, які прызмерна захаляўся сімфанічнымі творами і мала папуляры рэпертуар сучаснымі творами, напісанымі спецыяльна для яго складу, творами, якія б найбольш поўна адпавядалі яго характару і профна.

Шмат папрокаў кинулі ўдзельнікі сходу ў адрас Саюза кампазітараў Беларусі, які не аказвае належнай дапамогі музычным калектывам. Артысты М. Зорын, Ф. Фарбурга гаварылі аб неаходнасці аднаўлення сэнцы па эстрадзе, якая была створана пры саюзе, аднак «агасла», нават не паспелішы як след завіць аб сабе канкрэтнымі справамі.

Удзельнікі сходу прынялі пастанову, якая заклікае ўсіх беларускіх пісьменнікаў мацаваць сувязь з жыццём народа, праўдзіва адлюстроўваць яго геральчыны будні, яго стваральную працу ў імя пабудовы камузма.

Становіцца ў эстрадных жанрах наогул выклікае вялікую трытую і заклапочанасць у многіх артыстаў і ў кіраўніцтва філармоні. Артыст М. Шышкін настойліва прананаваў у бліжэйшы час наладзіць шырокае абмеркаванне праблем беларускай эстрады ў Міністэрстве культуры. Гэтую прапанову гораца падтрымаў у заключным слове мастацкі кіраўнік філармоні І. Палівода. Адказваючы ім, Інспектар Упраўлення па справах мастацтва Ул. Данскі паведаміў, што неўзабаве пасля прагляду ўсіх эстрадных ансамбляў і калектываў мастацкі савет міністэрства плануе спецыяльную нараду па эстрадану мастацтва.

Кнігі ідуць у Ржаўку

У адрас Ржаўскай сельскай бібліятэкі з Масквы прыйшлі 44 пачыскі з кнігамі.

Драйчуні атрымліваюць шмат пісем. Шмат пісем, і не толькі пісем, ідзе і ў Ржаўку. Надаўня сельская бібліятэка атрымала вялікі панет. Пісьменнік Сяргей Міхалюк прыслаў калекцыю сваёй падарунак. На ініцы «Будзь гатоў!» ён зрабіў такі надпіс: «Дзеця — піянерам нагаса «Саветца Беларуска» ад аўтара, Сяргея Міхалюка, у бібліятэку, што стварэа Я. І. Драйчун, разам з ім я ваяваў у 1942 годзе».

3 САКАВІКА — ВЫБАРЫ

У сувязі з закінаннем 1 сакавіка 1963 года паўнамоцтваў Вярхоўнага Савета Беларускай ССР пятага склікання і 19 сакавіка 1963 года — паўнамоцтваў абласных, раённых, гарадскіх, сельскіх і пасялковыя Саветаў дэпутатаў працоўных Беларускай ССР васьмага склікання Прыздрым Вярхоўнага Савета Беларускай ССР Сядаў Сядаўскага Рэспублікі паставілі на значныя выбары ў Вярхоўны Савет Беларускай ССР і ў абласныя, раёныя, гарадскія, сельскія і пасялковыя Саветы дэпутатаў працоўных Беларускай ССР на наступнае 3 сакавіка 1963 года.

ПЯРОМ І РАЗЦОМ

С. ГЕРУС

МНЕ ХОЧАЦЦА выказаць некалькі заўваг адносна графічных работ, якія экспануюцца на нашай рэспубліканскай мастацкай выставе. Я сам працую ў гэтым жанры і таму асабліва ўважліва прыглядаюся да таго, што зрабілі мае добрыя знаёмыя, калегі. Міжволі параўноўваю іх працы і са сваімі, і з тымі, якіх не прынялі на выставу, якія выстаўку адхілілі. Хаця разабрацца, дзе ж та я існа, дзе ж той крытык, які кіраваў выставкам пры адборы работ. Бо я, як напісана, і многія, не задаволены вынікамі, з якімі прыйшоў да выставы.

Так ужо, мабыць, зроблены чалавек, што яго свядомасць, разуменне задач апрадываюць яго магчымасці. А ў мастацтве наогул няма акрэсленага рубяжа. Дасягнуць яго, можна сказаць, што ўсё ўжо дасягнута, давай няма куды рухацца. Працэс павышэння якасці ў мастацтве — справа бясконачная, як і жыццё.

І першая думка, якая прыйшла мне ў галаву на выставе ў музеі, была: у якой ступені работы нашых мастакоў, асабліва раздзел графікі — найбольш мабільны і дэмакратычны від мастацтва — адлюстроўваюць жыццё рэспублікі, паказваюць нашых людзей, якія адносяцца мастацку да таго, што мы бачым навука, з чым сутыкаемся ў жыцці.

Шчыра кажучы, напісаць абсалютна аб'ектыўны артыкул аб выставе — справа вельмі складаная. Напэўна, заўсёды будзе элемент суб'ектыўнага погляду ў адным з тых і іншага твора. У мяне ёсць пэўныя прынцыпы, паўна, маю разуменне формы, і я ніяк не магу адрозніваць ад іх. Мне, напрыклад, не падабацца лінаграфію «Рыбак» А. Паслядовіча, хоць некаторыя сьведчаць, што гэта цікавая работа, што пошукі формы абумоўлены тут задаваннем стварэння манументальнага вобраза. Та-

кую манументальнасць мастацтва хацела перадаць пры дапамозе аб'ектаў, адмаўлення ад дэталей, адмаўлення ад багатага дэталей пераходаў. Але ў астапне, які ў адносінах ад твораў манументальнага мастацтва разглядаецца не на адлегласці, які з'яўляецца твораў як бы замкнёным і завершаным рамак, няма ніякай паэзіі «манументальнасць» мову, спецыяльна агрубляюць і аб'ектыўна. Эстампам мы любілі аб'ектыўна. Я хачу бачыць жыццёвыя сляды раздзя, хачу адчуваць паперу, багачце чорных і белых ліній, чорных і белых плям, якія і надаюць лінаграфіі тое непаўторнае характэрнае, што адрознівае гэты від мастацтва графікі ад іншых. А вось — «Партрэт мастака Заіна-продскага» работы маладога І. Я. Пакаташкіна. Тут можна, скажам, спрачацца з тым, як мастак знаходзіць кампазіцыю, як вырашае гармонію паліх колькасцю белых і чорных ліній і плям. Магчыма, тут іх трохі вышам, асабліва чорных ліній на ілбе, якія глядзяцца маршчынам Уперерак. І белых плям на фоне, якія не апраўданы. Але ў цэлым я лічу гэты шмат правільным. Мастаку трэба толькі яшчэ больш паглыбляцца ў псіхалогію чалавека, больш думаць над выразнасцю кампазіцыі, вобразам. І г. д. Астація гравіоры Пакаташкіна мне менш падабаюцца. Ёсць у іх многа вучнёўскага, таго, што мы называем «эцідзісцыя», і няма захвалення ўбачаным; умения адрозніваць выразнае ад звычайнага. Не заўсёды ясна, што ўраўне рэшт

мастан хоца сказаць мне як глядзяч.

У гэтых адносінах выдатна адрозніваюцца лінаграфіоры «Начны пейзаж» Г. Лойкі, «Індустрыяльны пейзаж» Б. Кузічова і «Зімовы пейзаж» Р. Клікушына. У іх ёсць пэўны непаўторны настрой, які надае малюнку цеплыню. Але і ў іх паніцца «вобраз» не знайшло свайго поўнага вырашэння, ёсць штосьці ад вучнёўскага жадання малюваць прадметы за прадметамі, часам не звязаныя паміж сабою, штосьці ад школьнага рэжыма малюваць без усхвалявання, без суму, без свайго ўласнага бачання.

І ўсё ж я з прыемнасцю гляджу гэтыя работы. Тым больш, што ў нас астапне наогул не мае вялікіх традыцый. Прычына таму — адсутнасць матэрыяльнай базы, адсутнасць майстэрняў.

Не так даўно наш тэатральна-мастацкі інстытут пачаў выпускаць мастакоў-графікаў. Многія з іх паспелі ўжо зарэкаментаваць сабе як вельмі таленавітыя эстампісты. І гэта вельмі прыемна. Эстамп — адзін з найбольш дэмакратычных відаў мастацтва графікі, і кожнае аб'уджэнне на нашых выстаўках новых работ у гэтым жанры хочацца ад душы вітаць і нават, для пачатку, пры ацэнцы іх рабіць некаторую сцімку.

Найбольш завершанымі, професійнымі і лічу эстампы маладога мастака А. Кашуравіча. Яго серыя «Аэрапорт» «Аэрапорт» выканана па-майстэрску. Мастак савадана валодае тэхнікай, малюнак у яго лістах свежы і жывы. Сіла графічнай серыі заключаецца ў тым, што яна не толькі дазваляе глядзець значную тэму, добра разуразумеючы ідэйны сэнс задумкі. Тут нешта проста ілюстраваць — тэму трэба развіваць у паступовых графічных вобразах, аб'яднаў іх адзінаствам ідэй і аэстаму. Вось чаму ўдала пастаюцца гэтыя — гэта ўжо творчае дасягненне, якое патрабуе ад мастака вялікага жыццёвага і творчага воліцы.

Калі ўважліва прыглядзецца да графічных серыі нашых мастакоў, гэтага ім якраз і нешта. Я маю на ўвазе графічную серыю «Зямля сялянам» М. Вельскага і «Поры года» А. Паслядовіча, зробленыя раней. Больш уважліва трэба было прадаць аэстам пасоных лістоў і А. Кашуравічу. Яго «Аэрапорт», што ні кажа, можна скараціць да двух-трох лістоў або прыбавіць яшчэ штук п'яць — яна быццам бы і не зменіцца, будзе амаль

М. ДАНЦЫГ. «Навасёлы». Фрагмент.

СПЫНІЎШЫСЯ КАЛЯ АДНОЙ КАРЦІНЫ

НАТАКІ ГЛЕДАЧА

Я не мастак, не мастацтвазнаўца і не бярэць професійна аналізаваць усе тонкасці жыццёвага мастацтва. Проста мне захачелася выказаць свае адносіны да адной з карцін, экспанаванай на рэспубліканскай выставе выяўленчага мастацтва. Яна мяне ўсхвалявала і ўзрадавала. Я маю на ўвазе палатно маладога жывальца М. Данцыга «Навасёлы».

Карціна нібы з'яўляецца развіццём тэмы яго папярэдняй работы «Гудзе зямля Салігорская», якая нарысталася вялікім поспехам на Усесаюзнай выставе. Там была перададзена пазія працы, тут — пазія душы працоўнага чалавека.

Сюжэт карціны не складаны, яна — пусты ланокі і ў ім — навасёлы. Ён і яна, па ўсім відаць, будучыні — малады рабочы, які, мабыць, і даўна вярнуўся з арміі, і яго маладая жонка. Яны толькі што ўвайшлі сюды, у новую кватэру, дзе пахне яшчэ сваёй фарбай, паставілі і ўваходзіць свой абутак, сумачку і шчэльна прырэдлі на падлогу. І задумаўся. Аб

Багаты змест і багатая палітра карціны вады наведвальнікаў выставы, прыносяць эстэтычную асаду. Вядома, аб карціне можна спрачацца. І наведвальнікі выстаўкі не на ўсім падажваюцца з мастаком. Аднак не задавальнае, што аўтар неадстаткова канкрэтна вызначыў тэму, што гэта могуць быць і навасельцы і проста рабочыя ў час абвяднення пералінку. Другія сьведчаць: калі гэта навасельце, то чаму няма ўрачыстасці, гаспер і г. д. Трэцяя прапаноўвае: трэба было б кватэру абляваць.

Але мне здаецца, што падобныя разважаны ідуць ад неадназначнага пранікнення ў тое, што ў сапраўднасці паказвае мастак. Бо ён, па-першае, і не з'яўляецца паказваць навасельца, а па-другое, не выкарыстаў прыкметы, не антураж, а душэўны стан гераю, аўтарскія адносіны да іх надаюць значнасць рабоце мастака.

Я пастанавіў і не професіянал і гавару пра карціну як глядзяч. Але мне здаецца, што ўсё вобразнае лад твора, яго фарбы, нарыт, манера пісьма вельмі ўдала падкрэслваюць той мажорны настрой, які хачеў перадаць аўтар. Магчыма, яму менш удаецца малюнак, трэба было б яшчэ пашукаць нешта ў прапорушчых, ракурсах, направаў над пастышкай, каб дабіцца большай выразнасці жыццёвай мовы. Але нешта так воль, з налету, не пранікаючы ў задумку мастака, навязваюць яму рэцэпты. А рэцэпты ў нас, на жаль, яшчэ любяць навязваць. У першым варыянце карціны не было

спыніўшыся каля адной карціны, напрыклад, моднага туфля і сумачкі. Аўтар напісаў іх, як кажуць, у тэрміновым парадку па дамаганню членаў выставы. «Нямама паказваць нашых людзей басанож, — гаварыў яму. — Глядзі гэта зразумеў выправільна». Ці не гэтае імкненне, ўсё «разважаны» глядзяч, нараджае сумныя тэмы, якія не выдзяляюць роздуму. Такія тэмы ёсць і на гэтай выставе. У іх усё, як у школьным падручніку. Але праходзіць міма такіх работ з абывальскай. Яны нагадваюць надукульчых знаёмых, размову з якімі можна загадаць прадачыцы: «Ну як жывеш? Як справы?» — «Добра, усё па-ранейшаму».

А ў мастацтве не павінна быць «усё па-ранейшаму».

А. СКІР, старшы выкладчык літаратурна-мастацкага інстытута.

Такім ён запамінаўся мне на ўсё жыццё. Танклівы, рослы не па гадах, з падстрыжанымі русымі валасамі, а прадгаваным брудным тварам, з бясспрыяльнымі вачыма. Апраччаны ён быў у паніраўную ватуку, даўганаў не па росту. Можна гэта вобразна была старэйшага брата, а можа бацькі пашылі яму на вырост. Картоўныя штаны, выбрызаныя ўнізе, не закрывалі халавак чаравікаў.

Ён зайшоў у мужыцкае купэ апошнім. І да таго сісцунята, мы пацісцеліся яшчэ шчыльна і далі яму шостама, месца на нашай лаўцы каля рапачатых дзвярэй.

Мне давалося сядзець побач. Пры знаёмстве хлапчук навазав Мікітам. Ён зняў шапку-вешанку, палаяў у яе торбачку з кавалкам хлеба — увесь свой скарб, — звязав матука і надаў на рукаў, каб адно пільнавалася другога.

— Колькі людзей можа змясціць адно купэ? — адзівіўся ён і палічыў вачыма прысутных.

А. ПАСЛЯДОВІЧ. «У порце».

столькі ж расказаў. У цэлым жа серыя Кашуравіча з'яўляецца сур'ёзнай работай, і хочацца паказаць, каб такіх твораў у нашым графічным раздзеле было яшчэ больш.

Кашуравічу, мне здаецца, у будучым трэба ўлічваць і яшчэ адзін момант у рабоце: лепшыя творы мастацтва заўсёды маюць, калі можна так сказаць, прапіску ў часе і прастору. Гледзячы на яго работы, міжволі здаецца сабе пытанне: калі гэта? дзе? Асабліва ліст з настельчыкам. Хацелася б больш канкрэтнасці вобразаў і аэстаму.

Сур'ёзнай работай я лічу серыю маладога мастака М. Моўчана «У пошухах лешага жыцця». Мне вельмі падабаецца ў гэтай серыі цэльнасць, арганічнасць сувязь пасоных лістоў. Тут, так сказаць, ужо нешта, з якой слова не выкінеш. Серыя выканана на добрым професіянальным узроўні. Моўчан быў студэнтам нашага інстытута. Я добра памятаю яго першыя работы. Ён паступіў у інстытут, аярнуўшыся з Аргенціны, не маючы спецыяльнай мастацкай адукацыі, і педагогі інстытута, шчыра кажучы, не былі ўпэўнены, ці здолее ён навяртаць прабы ў адукацыю. Але Моўчан аказаўся надзвычай правільным студэнтам і за час аўсёба ў інстытуде зрабіў мастаку не спыніцца на аэстамі, а іспытна павышыць сваё майстэрства. Яму трэба павучыцца глыбей пранікаць у душу чалавека, пашней раскрываць псіхалогію. У лісце «Забастоўшчыні» хацелася б бачыць больш унутранай характэрнасці ў вобразах рабочых, больш індывідуальнасці ў кожным выразае твара. Мне ў яго серыі найбольш падабаецца ліст першы — «Работы!» Але ў фігуры гэтага беспрацоўнага, выкінутага за вароты чалавека, хацелася б адчуваць тое, што мы называем унутраным станам гераю.

Хоцяца звярнуць увагу яшчэ на адну дэталю. Я памятаю, як былі прыняты выставокам пад апландымента калерова лінаграфіоры мастака А. Тычыны. Але я зараз гляджу на іх на выставе і думаю, што ўсё ж такі гэта дрэнны густ у галіне аэстамы. Я лічу, што графіка мае сваю мову, і няма ніякай патрэбы рабіць шматколерны аэстам пад жывапіс. Лепшыя ўзоры калеровых аэстампаў, калерова лінаграфіоры даказваюць, што не трэба рабіць шмат друкарскіх форм. Мастакі абходзіцца думам-грымма формамі ці, правільней кажучы, фарбамі. Справа тут не ў тым, што мне наогул больш падабаецца работа ў чорна-белай гаме, — гэта больш і па-сучаснаму і наогул цікавей. Прыглядзіцеся, напрыклад, да гравіоры Г. Паплавскага. Шчыра кажучы, яны мне найбольш падабаюцца з усіх аэстампаў на выставе. З вельмі добрым густам выкананы і яго ілюстрацыі да кнігі «Славен горад

А. СКІР, старшы выкладчык літаратурна-мастацкага інстытута.

У апошні час я працаваў над шырым аэстам «Мінулае», а ў аснову ліх легла перапісанне і аэстамі многа ў часе мульту Сталіна. Адно з гэтых аэстампаў прапаную ўвазе чытача.

Аўтар.

— Глядзі, можа, яшчэ разам у адзін лагер трапім, — заўважыў барадаты.

— І такім нават не даяраюць, — паківаў галавой і ўздыхнуў мой другі сусед.

— А я не ў лагер еду. Мяне дахаты везуць, на Магілёўшчыну. Я і сюды ехаў праз Оршу. І проста дзіва сталася з усімі, хто быў у купэ, ад гэтых некалькіх хлапчуковых слоў. Павесілі ў тварох, загаманілі мацней.

— Хто там за шчэслівыч такі? — заварушыўся на верхніх парках. — Дайце хоць адным вокам зірнуць на яго.

Некаторыя графікі спрабуюць увасобіць свае задумкі ў вельмі складанай, але затое ўздзячнай тэхнікай лінаграфіоры. Большасць з іх, на жаль, і трэба разглядаць як спробы.

Маю ўвагу прыцягнуў вялікі графічны ліст, выкананы В. Ткачуком, які таксама наядуна закончыў наш інстытут. — «Гарадскі пейзаж». У цэлым мастаку ўдалося перадаць вобраз новага горада. Мастак мажорна ўспрымаў архітэктурны матыў, які добра перадае поўны нашата часу. Гэта сённяшні Мінск, новы савецкі горад. Але ёсць у рабоце і нейкая станаўнасць, нямомельсць мастацкай мовы, штосьці ад той самай вучнёўскай добрасумленнасці ў пералічанні пасоных дэталей, ад якой я ўжо гаварыў. Хацелася б паказаць аўтару шырэй бачыць натуру, быць смейлівым у сваіх пошухах.

Прыглядваючыся да лепшых работ, выкананых у чорна-белай манеры, можна заўважыць, што ў іх ідзе як бы нейкая барацьба колераў. Аўтарам не заўсёды ўдаецца дасягнуць пластычнасці, або, інакш кажучы, гармоніі чорных і белых плям. Вядома, графічная мова — гэта толькі адна з праблем, якую мастак даводзіцца вырашаць. У цэлым жа задачы графікі больш складаныя. Важна не толькі, як зроблена работа, не меней важна і, што намалювана, што хоча нам паказаць мастак. Гэтыя паніцы «што і як» і адлюстроўваюць адзінаства формы і аэстаму. Галоўны недох большасці графічных работ, на маю думку, у тым, што многія мастакі задавальняюцца самім працэсам «рабіць віды» і не больш.

Не адчуваецца адносіна мастака да навакольнага свету, да таго, што ён адлюстроўвае. У большасці графічных работ, у тым ліку і пейзажаў, ёсць нешта ад таго, што мы называем хронікай. Гэта і ў работах Я. Ціхановіча. І ў маладога энэргічнага В. Ткачука, і ў пейзажах Г. Дзінісавы.

Хоцяца звярнуць увагу яшчэ на адну дэталю. Я памятаю, як былі прыняты выставокам пад апландымента калерова лінаграфіоры мастака А. Тычыны. Але я зараз гляджу на іх на выставе і думаю, што ўсё ж такі гэта дрэнны густ у галіне аэстамы. Я лічу, што графіка мае сваю мову, і няма ніякай патрэбы рабіць шматколерны аэстам пад жывапіс. Лепшыя ўзоры калеровых аэстампаў, калерова лінаграфіоры даказваюць, што не трэба рабіць шмат друкарскіх форм. Мастакі абходзіцца думам-грымма формамі ці, правільней кажучы, фарбамі. Справа тут не ў тым, што мне наогул больш падабаецца работа ў чорна-белай гаме, — гэта больш і па-сучаснаму і наогул цікавей. Прыглядзіцеся, напрыклад, да гравіоры Г. Паплавскага. Шчыра кажучы, яны мне найбольш падабаюцца з усіх аэстампаў на выставе. З вельмі добрым густам выкананы і яго ілюстрацыі да кнігі «Славен горад

Поліцаў». Дарчы, трэба ўсямерна садзейнічаць таму, каб кнігі нашы іздаваліся ў арыгінальным гравіорам, які найбольш арганічна звязуцца са шрыфтам. І ў нас ёсць ужо надзрэнны пачатак у гэтай справе. Напрыклад, у свай час была надрукавана кніга з арыгінальным гравіорам Кашуравіча. Вельмі цікавыя ілюстрацыі да дзіцячых кніг выканалі ў матэрыяле мастак А. Лось і Г. Якубені. Гэтым вельмі здольным мастакам удалося знайсці арыгінальную графічную мову ў выкананні лінаграфіоры, якая арганічна спалучаецца з казачнасцю і надае дзіцячым кнігам тую непаўторную прывабную афарбоўку, якая зацікаўляе маладога чытача і выхоўвае ў яго добры густ. На жаль, друкаванне ілюстрацыйных кніг з арыгінальных друкарскіх форм у нас пакуль што рэдкісць, а трэба было б і нам павучыцца ў нашых суседзях з Літвы і арабіць гэтую справу законам.

Тым больш, што ў нас ужо ёсць для гэтага база і магчымасці. У аэключэнне мне хочацца выказаць заўвагу ў цэлым на выставе. Калі б сюды прывесці чалавека, які б не ведаў, дзе ён, то па экспаніцы ён наўрад ці здагадаўся б, у якой ён рэспубліцы. Хочацца бачыць больш роднага, блізкага, беларускага і ў тэматыцы, і ў сюжэтах.

У аэключэнне мне хочацца выказаць заўвагу ў цэлым на выставе. Калі б сюды прывесці чалавека, які б не ведаў, дзе ён, то па экспаніцы ён наўрад ці здагадаўся б, у якой ён рэспубліцы. Хочацца бачыць больш роднага, блізкага, беларускага і ў тэматыцы, і ў сюжэтах.

У ШКОЛЬНІКАЎ—КАНІКУЛЫ

Шмат цікавага ведае Дзед-Ма роз...

АПАВЯДАННЕ

гасе засыплюцца яблынкамі. Тані-та садзішча! — На ўсё ўраджайны: і на нас з вамі, — чуюцца зверху.

— А я не каштаваў яшчэ сёлета, — кажа Мікітка.

— І мяне не бачылі ў вочы. Табе ўжо надойга чакаць. І за нас з'еш там лішце.

— Галіныя, аж галі дэміцца, — захаліцца хлапчук і міжволіна прыпадмаецца з лаўкі, каб лепш убачыць. Ён забіўся, што над ім нары — высока не падымсця. Чухае вачыту макуку і ўпскаенца на свае месца.

Калегі! Міністэрства культуры БССР прысвоіла званне Народнаму тэатру драматычнага калектыва Ратчэўскага раённага Дома культуры Гомельскай вобласці і Маладзечанскага гарадскога Дома культуры Мінскай вобласці.

Драматычны калектыў Ратчэўскага раённага Дома культуры з'яўляецца адным са створаных тэатральных калектываў рэспублікі. Ён арганізаваны ў 1924 годзе на базе навуковага інстытута і Дома піянераў.

Вялікім поспехам у гледачоў харыстаюцца пастаюкі п'ес А. Карнейчука «У стэпах Украіны», В. Родзэ «У добры час», В. Сабко «З другім фронтам», К. Трацэвіча «Любоў Ярава», М. Пагодзіна «Чалавек з ружонка» і інш.

Вялікую работу драматычны калектыў праводзіць па абслугоўванню спектаклямі каліска і сучаснага раёна. Кіруе калектывам вопытны акацёр і рэжысёр — заслужаны артыст Марыянш АССР К. Катлішкі.

Драматычны калектыў Маладзечанскага гарадскога Дома культуры створаны ў 1950 годзе. У рэпертуары калектыва многакатковы і аднаактвы п'есы рускіх класікаў і савецкіх аўтараў. За апошнія гады калектывам здзейснены пастаюкі «Юнатнае бачкоўе» Б. Габретава, «Платон Крэчэў» «Каліныны гай» А. Карнейчука, «Кліночка на арбіце» А. Макаенкі і інш.

Калектыў з вялікім поспехам паказвае спектаклі працоўным Валожынскага, Вілейскага, Ашмянскага, Сморгонскага і іншых раёнаў.

Зараз у рэспубліцы 26 народных тэатраў.

ВОПЫТ ПЕРАДАВІКОЎ—УСІМ УСТАНОВАМ КУЛЬТУРЫ

«Новаму — шырокую дарогутак называецца зборнік артыкулаў, у якіх аглядаецца работа на грамадскіх асявох ва ўстаноў культуры. Зборнік выпушчаны Рэспубліканскім метадычным кабінетам культуры-асветнай работы.

У дапамогу культасветработнікам метадычны кабінет выдас зборнікі, брашуры, лісткі, метадычныя матэрыялы, у якіх аб'яўляецца вопыт работы клубаў, бібліятэкаў, дамоў культуры рэспублікі.

ТВОРЫ РАБОЧАГА

Сталера Полацкага завода буддэталей камуніста Анатоля Міхайлавіча Міхневича вядоучы у горадзе як добрага рэзчыка па дрэву. Вось ужо 15 гадоў ён у вольны час займаецца любімай справай.

Надаюна самадзейны мастак закончыў некалькі новых твораў. Адзін з іх называецца «За ўладу Саватаў». Ён прысвечан гераізму рабочага класа, які ўзняўся на абэруню Вялікага Кастрычніка. Народным умельцам выканан таксама

барэльф «Зімы ўзят». Мастак вабіць і сюжэты рускіх казак. Але галоўная тэма твораў рэзчыка-мастара — нашы савецкія чалавек, яго праца. Вельмі выразна выкананы Міхневичем «Электрээрвершычы», «Тычыха», «Лабарантка», «Фігурыстка», кампазіцыі «Збор фруктаў у садзе», «Кліночка» і іншыя.

Міхневичу належыць звыш васьмідзясяці розных твораў. Лепшыя з іх былі адзначаны на гарадскіх, абласных і рэспубліканскіх выстаўках выяўленчага мастацтва. Некаторыя работы рэзчыка дэманструюцца на ВДНГ.

А Д К Р Ў С Я Н О В Ы С Е З О Н

Спектаклем «Зтрыман на вуліцы» К. Фіна адкрыў свой пяты сезон Галоўны народны тэатр.

У пачатковых ролях былі заняты работніцы фабрыкі мастацкай рабы Н. Нікольска, служачыя пісьма аэрапорта Н. Болтуй, студэнт Гартэжнікума С. Пермяну і іншыя.

Зач сваёго існавання тэатр паставіў 27 п'ес. У рэпертуары народнага тэатра — кедыя Д. Угромава «Намадан з наклеякамі», «Таня» А. Арбузава, «Барабенчыца» А. Салыскага і іншыя твора.

Цяпер тэатр рыхтуе пастаюнку п'есы А. Маўзона «Пад адным небам».

БЕЗ ХІБАЎ НЕ АБЫШЛОСЯ

У ІІ Дзекадзе самадзейнага мастацтва рэспублікі, якая праходзіла ў Мінску, прынялі ўдзел 182 калектывы і каля 200 асобных выканаўцаў. Сярод іх: музыканты, танцаоркестры, амерыканскія ансамблі, арганізацыі мастацтваў, 3 творчыя калектывы, 6 ансамбляў і 9 арганізацый народных інструментаў, 43 танцавальныя калектывы, 16 інструментальных ансамбляў, вялікая колькасць акадэміі, чытальнік — усяго 3.500 амацтваў сцэны. Гэта былі людзі розных узростаў і прафесій — рабочыя прадпрыемстваў, служачыя, калгаснікі, навучэнцы, хатнія гаспадыні.

У беларускім літаратурна-навуковым асяродку час амаль не распаўсюдзілася тэма ўзаемаадносін і ўзаемадзейнасці літаратуры і вуснай народнай творчасці. А між тым, наша літаратура вельмі глыбока ўваходзіць сваімі каранямі ў скарбніцу народнай творчасці. І вольна ўспрымаць гэтыя важныя пытанні зробіцца адна з першых спроб.

Выдавецтва Міністэрства вышэйшай сярэдняй спецыяльнай і прафесійнальнай адукацыі БССР выдала кнігу П. П. Ахрэмчыка «Беларуская літаратура і фальклор». Праца гэтая напісана ў форме нарысу. У ёй зроблена спроба высветліць форму, прычыны і характары ўзаемаадносін вуснай народнай творчасці і беларускай літаратуры, пачынаючы з часоў пераходнага і да нашых дзён. Спраба, скажам адразу, сур'ёзная. Нельга не падачыцца з аўтарам кнігі, калі ён зазначае, што «... фальклор з'яўляецца важным фактарам у развіцці беларускай літаратуры. Гэтая літаратура, як і любая іншая літаратура, сваёй першаасновай мае жыццё народа. Паколькі ж вусная паэзія раней за літаратуру стала ўсёбакова адлюстраваннем яго, то зусім зразумела, што літаратура паспяхова скарысталася фальклорнай дасягненні і традыцыі, якія

надалі ёй ярка выражаны нацыянальны характар і каларыт. Вось чаму жыццё і фальклор з'яўляюцца галоўнейшымі крыніцамі любой літаратуры, у тым ліку беларускай».

Аналіз літаратурных твораў вядзецца ў храналагічным парадку. Адрываецца даследаванне ўзвясненне ўзаемаадносін фальклору і старажытнай літаратуры. Даследчык паказвае, што старажытная літаратура ўвабрала ў сябе лепшыя здыбыты вуснай народнай творчасці, што яна ідзе менавіта ад фальклору і што толькі тады яна дасягла вышэйшай геніяльнасці, калі творца выкарыстоўвала затым россыпны творчасці народа. Як прыклад глыбока канароднага і высокадасканалата ў мастацкіх адносінах твора П. Ахрэмчыка без падстаў называе старажытны помнік агульна-славянскай культуры «Слова аб палку Ігаравым».

Наступны раздзел кнігі прысвечаны аналізу ўплыву фальклору на аніміраванне беларускай літаратуры. Даследчык не толькі разглядае вядомыя творы гэтай жанры — «Эпіка навізават», «Тарас на Парнасе», «Гутаркі», але выяўляе палітычны матывы з'яўлення на Беларусі аніміраванай літаратуры і дае літаратурна-гістарычныя звесткі аб ёй.

Наступныя старонкі кнігі расказваюць пра ўздзеянне паэтыкі

фальклору на творчасць беларускіх пісьменнікаў — ад В. Дуіна-Марцінкевіча да М. Танка. Гаворыцца пра гэтую частку кнігі, пра адзначэнне, што перш за ўсё ў аніміраванні на сабе ўвагу дупліравалі працяг даследчыка над тэкстам твораў таго ці іншага пісьменніка і вялікая колькасць ілюстрацыйнага фальклорнага матэрыялу. П. Ахрэмчыка не толькі канстатуе факт уплыву фальклору на першаасновы на які-небудзь твор, скажам, Я. Коласа або К. Крапівы, але і зазначае, што характар адносін да народнай творчасці дыктуеца перш за ўсё творчай манерай пісьменніка. Уздзялена ўвага ў кнізе і фальклорна-літаратурны твораў, г. зн. пераходу літаратуры на твораў фальклору. Справадзіла крытыку даследчык спробы стылізацыі «пад народ», «пад фальклор».

Тэарэтычныя звесткі па пытанні аб уплыве фальклору на літаратуру і, наадварот, літаратуры на вусную творчасць народа, сабраны ва ўступным і заключным раздзелках кнігі. Праўдлівае тэарэтычных пазіцыі П. Ахрэмчыка сумненні, як кажуць, не выклікае.

І ўсё ж, перагарнуўшы апошнюю старонку кнігі, адчуваеш, што, калі б даследчык устаў перад спаксай уяўлення ў кнігу гэтых доказаў уплыву фальклору

НЕ ПА АДРАСУ

Хочацца пачаць са строф, якія выключыць, безумоўна, прымае ўражанне і ў маленькага і ў сталага чытача. Вось яны:

Там — лілі зялёныя масты,
Паларыт, алейны, дзіўны,
Як і толькі снуць чамары,
На басках ірва рой чытачы.

У народзе кажуць, што камары такуць мак у пазме «Незвычайныя кніжкі» Эдзі Агняцвеч камары скачуць Янку-польку. Тут мы маем не толькі перааснаванне народнага, але паўную творчую нахалку.

У вершы «Піанерская гама» просты раздзел з паэтычнай музычнай становіцца жывой паэзіяй:

Добры дзень вам, песні гаю!
Добры дзень вам, песні гаю!
Добры дзень вам, песні гаю!
Добры дзень вам, песні гаю!

У кнізе Э. Агняцвеч «Незвычайныя кніжкі» ёсць неабліг раздзел «Вясёлыя куклы». Вершы «Доктар смех», «Зімовы жарт» і

паэтыка бачыла праз акно пахода, поезда і аўтобуса, вынік паезда і аўтобуса ў вёску, у братамі краіны Балгарыю і Чэхаславію. Многія назвы рэк, гор і гарадоў патрабуюць тлумачэння, ба геаграфічных і гістарычных зносах даведка лічы неапраўдана чытачу. Для прыкладу бару першае чатырохрадовае верша «На цэляхадзе «Амур»:

Мы адпывалі з порта Ізмаіла,
Жаўцеў Дунай, Скаваліла масты.
На беразе кагорта гаманіла —
У галышчых чырвоныя халачкі.

Дзе гэты порт Ізмаіл? Якія скавалі масты? (паўна трыпы. — С. Ш.). Што разумець пад словам кагорта? — восць такія пытанні, мусяць узнікнуць у маленькага чытача.

І ставяць, як даўні век,
Восм і калышчы...
Сам аясель, бравы Швейк,
Ходзіць па сталіцы...
Гэтыя і іншыя вершы безумоўна выпадкова трапілі на стол першакласніка.

Свой падарожны дзёнік Эдзі Агняцвеч магла б адрасаваць больш сталым чытачам, бо некаторыя вершы «заблудзіліся», іх мастацкая сіла і ўздзеянне застануцца не скарыстанымі.

Станіслаў ШУШКЕВІЧ.

Выйшлі ў свет

У Дзяржаўным выдавецтве Беларусі выйшлі з друку і паступілі ў продаж наступныя кнігі мастацкай і музычнай літаратуры.

Патрыў Броўка. А дні ідуць... Вершы і паэмы. Мастак С. Астроў, Б. Казак, А. Туманю, Тыраж 3 тыс. экз., стар. 192. Цана 35 кап.

Патрыў Броўка. Наш музей, Памяць. Для маладшага ўзросту. Мастак В. Грамыка. Тыраж 6.700 экз., стар. 64. Цана 21 кап.

Шыша Гарты. Выбраныя аповяды, прадмова, каментары і заўвагі А. М. Клячко. Мастак М. Шырокі. Тыраж 6 тыс. экз., стар. 280. Цана 46 кап.

Міхась Лынькоў. Пра смелага ваку Мішку і яго смалых таварышў. Для маладшага ўзросту. Мастак А. Волкаў. Тыраж 20 тыс. экз., стар. 72. Цана 12 кап.

Іван Навуменка. Сасна пры дарозе. Раман. Ілюстрацыі І. Давыдовіча. Супервоклад і пералеп Б. Заборва. Тыраж 6.350 экз., стар. 428. Цана 70 кап.

Кастусь Кірванка. Смага. Вершы. Мастак Б. Заборва. Тыраж 3 тыс. экз., стар. 80. Цана 11 кап.

Рыгор Няхай. Пра храбрага хлопчыка. Вершы. Для маладшага ўзросту. Мастак Э. Зайцаў. Тыраж 8 тыс. экз., стар. 24. Цана 4 кап.

Генадзь Шведзік. Лырка. Складу Рыгор Бярозкін. Мастак І. Каляна. Тыраж 2 тыс. экз., стар. 64. Цана 6 кап.

П. Шыдлоўскі. Песні. Прадмова П. Шыдлоўскага, А. Керчагіна. Тыраж 1 тыс. экз., стар. 16. Цана 12 кап.

Нішто сабе жарты. Аднаактоўны камядзі. Зборнік для гурткаў мастацкай самадзейнасці. Мастак А. Сяпелка. Тыраж 3.300 экз., стар. 120. Цана 26 кап.

У ШКОЛЬНІКАЎ — КАНІКУЛЫ

На сцэне — лясны тэатр.

— Мікітка, ідзі дахаты.

— Іду, — адказаў я, а сам пабег разам з другімі ў наступленне. Хлопцы з таго канца здарова абараняліся, і нам не так лёгка было адагнаць іх за сярэднюю вёску, каб зрабіць пераглед і адпачыць. За гурлыво я і забяўся, што мама звала, ды мне і не было як адлучыцца, магла аслабець наша наманда.

І толькі адвёлі мя перамёр, як з нашай двара выйшла збоўзіма, а з ёй два мужычкі, якія ў шыналі, а другі ў белым кашушкі. Падышла мама бліжэй і гукае, каб ішоў да яе. Я заспяваўся, а за мною ўсе хлопцы. Падыходзі бліжэй і пытаю:

— Чо, мама?

— Дзе вот людзі нечага да цябе прыхалі, — кінула яна галавою на тых двух мужычкі, што стаялі непалавечна.

— А дзіў з іх ступіў наустрач мне.

— Цябе Мікіта Мельнік зваць?

— Але, кажу.

— Пойдзем да вас у хату.

Я з мамай ідзем наперадзе, а яны следым за намі.

— А што ім трэба? — не церпіла мне даведзіца.

— Не знаю. Скажыце, — паціскала мама плячыма. — Не магі даначыцца, бачыце, мяне паслалі другі раз кіцькі і самі пайшлі.

На дварэ стаяў буляны конь, запрэжаны ў сані і каля яго тулаў фурман.

Мы зайшлі ў хату ўсе чацвёра.

— Дзе ўва, Мікіта, сымты? Пакажы, — сказаў той, што быў апрануты ў кашушок, як толькі пераступіў парог.

Я паказаў па арыфметыцы, для дыктантаў, для ілажэнняў.

— А божачка, якія ж гэтыя дакументы. Дзіцячыя каракулі. Я ў гэты час рабіла.

— І дрэнна рабіла. Цяпер прыйдзецца сына ўзяць з сабою, калі так. Дайце яму што-небудзь у торбачку паесці, ды адзенне цаплей. Паедзе з намі ў раён.

— Надога?

— Не знаю. Можна заўтра ўдзень, можна і вечару вернецца, Сяня не паспею.

— Канешне, — загэдзілася мама. — Гэта ж туды толькі васемнаццаць верст, а час даўно з абеда.

Яна палажыла мне ў торбачку скарвачку сала, лусты хлеба і дала ў руці. Хацела, каб я паабедваў, ды гэтыя мужычкі, што прыяздзілі, падганялі мяне, каб я хутчэй збіраўся.

— Як жа ўсё-такі без абеда... Вымярхаўся ён, гуляючы ў вайну, — настойваў мама.

— Не трэба, — сказаў я, — Хлопцы з мяне і скарвачкі, а заўтра паабедваю, як вярнуся.

А гэты заўтра вуно колкі зайняўся.

— Маці не пазнае цябе, як прыйдзеш. Падрос, мусіць, наможа за час разлукі з ёю? — ласкава аніку позіраў хлапчука барадаты.

— Падрос-ос, — адказаў весела Мікітка. — Мне і следчы кажуць, што я падрос. Не так даўно яшчэ выклікаў, пачаставаў булкай з сырарам і пытаў, ці ёсць грошы на білет.

— А што пытаў той следчы? Ну, абвінавачвалі ў чым? — паціскаўся я.

— Распытаў, з кім сабраваў, Паказаў сымты, што забралі, як прыяздзіла па мяне, і тыя, што настаянцы здаў, і спытаў, ці мае гэтыя я, сказаў, што мае. Хіба я сваіх сымткаў не пазнаю. Потым дастаў з шуфляды лісток са сымтка ў клетачку, падняў над сталом і пытае:

— А гэты ты пісаў?

Бачу загаловак «Таварышы» і працягаю руку, каб узяць паглядзець.

— Не можа так чытаць, — кажа, — Глядзі адтуль.

— Я не пазнаю бы таго, што пісаў. А той следчы як закрычыць:

— Ты яшчэ смаяцца з мяне надумаў. Засмеяся, як заляноў у Салаўкі. Паспытаеш, па чым фунт ліха.

— Я ўжо не рад быў, што і засмяяўся. А за што ён мог мяне ў тыя Салаўкі запякаць? Я ж нічога дрэннага не зрабіў нікому.

Мы пераглынуліся між сабой і кожны падумаў: «За тое, за што і нас», але хлапчук не сказаў нічога. Навошта раіцца дзіцячым сэрцам.

За анімом, художні чытуны, снейжай ішлі дахаты шынолі першай змены, Мікітка глянуў на іх і шыноў ўздыхнуў:

— Мае сябры ў сямім класе ўжо. Адастаў я ад іх.

— Нагоніш, — падахвоціў я хлапчука. — Добра вучыўся?

— Добра. Мне навука лёгка даваўся.

— Тым больш нагоніш. Толькі старайся, сябры памогуць.

— Буду старацца, выгуляўся за дзевяць месяцаў.

Нахай Мікітка, дык і мя, больш вопытнага ў ўзросце, не ўваўляў нават, што чакала хлапчука праз некалькі гадоў.

Ад вакала нас павялі ўскраіннымі вуліцамі, дзе меншы рух і не столькі людскіх вачэй. Мы ідзем па чатыры ў рад сярэдняй вуліцы, дыхаем на поўныя грудзі і час ад часу ідаем по-аіркі ў бакі. На невялічкім садоцках ля хат даспяваюць пазія гатуны яблыкаў. Праз вокны на нас паіраюць людзі, больш смялейшыя прыдчыняюць вяснічкі, дзверы ў сенях і ўзраюцца ў калону. Быццам шукаюць родных і знаёмых. А можа і шукалі.

На старонкай драўлянай хаце вісяць плакаты. На адным — чалавек ў рабочым камбінезоне пачавае нальцам на радкі: «Устаўляе ў рады Асаавіхмі! Маючыце абарону!» На другім плакаце — Сталін з дзіцячымі Мамлакат на руках. У ён вялікі букет кветак.

— Настаўніца казала нам, што гэта карціна — сімвал шчаслівага дзіцтва, — шопча мне Мікітка.

— Падцягнуцца! — чуюцца тронная каманда канваёраў, што ідуць паабалнал нас.

Мы дайшлі да жалезных варотаў у муравана агароджы. Закрытыя, мусіць, век немазанія завесы, і нас упусцілі на двор. Перад буднікам турмы наглядчык пастроў усіх

па аднаму ў рад. З'явіўся начальнік калідора для прыёму папаўнення. Рыжаваты, гадоў пад сорок. Ён у васяльым настрой, жаргце з навічак:

— Ну што, малойчыкі, нагаварылі на дзясцкі?

— Не ва ўсіх дзясцкі. У каго і менш, — чуюцца прышчыны голас.

— А ў каго і больш, — дадае друш.

— А ў мя вось зараз наглядчы, колкі ў каго. Слухайце ўважліва. Выкліканы адказаць: сваё імя, імя па бацьку, год нараджэння, тэрмін, артыкул кодэкса, па якому асуджаны. Зраўмела?

Зраўмела-ла, — чуюцца сям-там.

Начальнік бярэ ад старшага навіра фармулары, разамкіна ў дарозе па афіцыйна, падаўноўвае іх у рукаў і пачынае выклікаць. То з аднаго канца раду, то з другога дзяносяцца гучыя адказы, выкліканы пераходзячы на новае месца. Пачка фармуляраў танчэ ў руках начальніка. На нейкі момант пераклічка затрымаўся на Мікітку.

— Мельнік.

— Мікіта Іванавіч, 1923 года — і змоўк хлапчук.

— Тэрмін? Артыкул? Не чуў, як другія адказвалі? — накінуўся начальнік.

— Мае не судзілі. Я дахаты еду... — На блыны да мамы? Бацьку? артыста? А тэрмін твой я адбываць буду? У цябе, мілы мой, восем гадоў за плячыма. Артыкул КазРДэ. Так і адказаў у далейшым на пераклічках.

— Мне восем гадоў? — паблелі і да таго белы ў твары Мікітка. — За што? — прашаў таў ён скрозь слезы.

— Не знаю. У пракурора трэба было спытаць. Нам прысылаюць аформленую прадукцыю, — ступіў два крокі наперад начальнік, каб зблізку, мусіць, усецшы хлапчука. — Не плач, пакуль у армію ішці, ты сваё адбудзеш.

— А што гэта за артыкул КазРДэ? — пацігнуў носам Мікітка.

— Гэта першыя літары трох слоў: кантрэвалюцыйная дзейнасць.

— Артыкул нават не знайшоўся ў кодэксе, — пацалулася зноснае наранане.

Начальнік азінуў у той бок, адкуль далей голас і прыгаворыў:

— Разгаворылі! Мала лічы нагаварылі? — А чаму мяне на суд не выклікалі, гра-

А. І. АЛЕКСАНДРОВІЧ

6 студзеня на 56 годзе жыцця, пасля доўгай і працяглай хваробы, памёр вядомы беларускі паэт Андрэй Александровіч, член-карэспандэнт Акадэміі навук БССР.

Андрэй Іванавіч Александровіч нарадзіўся ў сям'і рабочага шаўка 22 студзеня 1906 года. Яшчэ падлеткам ён пераехаў у Мерапрыемствах, якія наладжваліся культурна-асветніцкім беларускім гурткам. Першыя спробы А. Александровіча ў вершаванай творчасці адносіцца да 1921 года. Яго вершы друкуецца ў часопісах «Беларускі п'яніер», «Малыя араты», «Савецкая Беларусь» і іншых. Затым выхадзіць яго зборнік вершаў: «Па беларускім бруку», «Прозаліць», «Угрук», «Фабрыка смерці», з'яўляюцца ў друку паэмы «Цены на сонцы», «Пяргранічная вясня», «Пама Імя Вызвалення», «Веканомная вося», «Пяргранічная вясня», «Нараджэнне чалавек», п'еса «Нараджэнне Александровіча на б'явае шырокую папулярнасць сярод чытачоў.

Чалавек нястомнай энергіі, багата запалу, А. Александровіч прысвячае сабе актыўнай грамадскай дзейнасці. Выступленні на дэмакратычных з'ездах, а потым члена партыі часта можна было пабачыць на камсамольскіх актывах, сярод студэнтаў, на фабрыках, у калгасах.

Мужна пераіць пацяжкую бяду, якая завалдвала на яго ў нацыі трынаццаці гадоў. Неспрыяльна абвінавачванні, ён быў аршытаваны.

У 1955 годзе разбітаваны і вярнуты да актыўнай творчай дзейнасці, А. Александровіч да апошняй хвіліны жыцця не выпусіць з рук пера, настомна працуе. Ён піша новыя вершы, паэмы, аддае шмат увагі творам для дзяцей. У 1958 годзе выйшла кніга яго твораў «Выбраныя», неўзабаве выйдзе двухтомны збор твораў.

Светлая памяць аб таленавітым паэце Андрэі Александровічу назаўсёды застанецца ў нашых сэрцах!

Праўленне Саюза пісьменнікаў БССР.

Прэзідыум Акадэміі навук БССР.

Праўленне Саюза пісьменнікаў БССР з жалем паведамляе аб смерці вядомага беларускага паэта, члена-карэспандэнта Акадэміі навук БССР Андрэя Іванавіча АЛЕКСАНДРОВІЧА і выказвае глыбокае спачуванне яго сям'і, родным і блізкім.

Калектыв супрацоўнікаў Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы АН БССР смуткуе з прычыны смерці вядомага беларускага паэта, члена-карэспандэнта АН БССР АЛЕКСАНДРОВІЧА Андрэя Іванавіча і выказвае глыбокае спачуванне сям'і і блізкім.

У Сенненскім раёне

ХУТКА ПРЭМ'ЕРА

Спектаклі Багушэўскага народнага тэатра заўсёды нарыстаюцца поспехам і гледачоў. Самадзейныя артысты летась зрабілі больш трыццаць выездаў у калгасы і саўхозы раёна. Для працаўнікоў вёскі лічы паказалі спектаклі па камядзі А. Машэна «Ліўонія на арбіце» і прад'южылі выкладку «Ударнік» і «Сваё блізка», а таксама беларускі народны вядовіль «Збытанжаны Саўна».

Зараз калектыв тэатра пад кіраваннем рэжысёра Р. Сарочніка па выкладку «Ударнік» і «Сваё блізка» на выкладку ў вёсцы І. А. Маўзона «Пад адным небам» і В. Пастельніка «Шчасце Андрэя Старажына». У гадоўны роліх заняткі з вёскамі і дэмакратычнымі тэатрамі ў раёне. У гадоўны роліх заняткі з вёскамі і дэмакратычнымі тэатрамі ў раёне. У гадоўны роліх заняткі з вёскамі і дэмакратычнымі тэатрамі ў раёне.

СТВАРОН СТРУНЫІ АРКЕСТР

Настаўніку Сеньнінскай сярэдняй школы № 1 Архіпу Міхайлавічу Паўлюскаму хутна будзе шасць дзесят. Але ён паранічавану займаецца спортам, удзяляючы ў рэальных і абласных спаборніцтвах. Ёсць у Архіпа Міхайлавіча і шмат адно захапленне: ён — вялікі аматар музыкі. З дзяцім гаворыць настаянцы амаль на ўсіх народных інструментах.

Настаўнік узяўся арганізаваць у Сяню струныі аркестр.

Надзяючыся займанца ў гурткі знайсціся намала. Неўзабаве пачаліся ралетчыкі. А хутка малады калектыв будзе выступаць і з першым канцэртаў, а праграма яго беларускія і рускія народныя песні, творы савецкіх кампазітараў.

У аркестры удзельнічаюць трактарысты аддзялення «Сельгастэхнікі» Уладзімір Дзінсіа і Міхал Івановіч, рабочы райпраамбіната Ісак Хейфеш, лінейны радзіст Віктар Ермашкевіч і іншыя.

У. СКАПА.

МАЛАЙЦЫ НАШЫ ДЗЯЧУТЫ

Быў час, калі ў Андрэяўскаўскай бібліятэцы чытачоў налічалася небагата.

Далёка хадзіць за кнігамі, — гаварылі калгаснікі.

Спраўды, ад Андрэяўскаўскага некалькіх вёсак, якія павіна аб

У нас у гэтых пані ўсмішка

ІНТЭРВ'Ю З САМІМ САБОЮ

Антоні СЛАНІМСКІ

членам брытанскага Каралеўскага навуковага таварыства, дзед

таксама быў вучоным, бацька — вядомым урачом, брат — даследчыкам прыроды, пляменнік — вядомым біяхімікам, прафесар Сэрбоні. Усе жніццё я склясаў перад дэкадарэамі навукамі і не цярпю метафізіку.

— Якая ваша думка аб маладых паэтах?

— Я не прызнаю такіх крытэрыяў. Паэты бываюць дэбютныя або добрыя. Узрост не адыгрывае ролі. Калі я сам быў маладым паэтам, дык саромеўся дзюэх рэчаў: таго, што быў малады, і таго, што быў паэтам. Заўсёды дадаваў гадзі і выдаваў сьлёз да журналіста.

— Нас цікавіць не ўзрост, а новы напрамак у паэзіі.

— Напрамак зусім не новы. Вось ужо 50 гадоў так званыя авангарды спрабавалі прынаблізіць чытачоў. Дадасцічынны і футурыстычныя бессэнсоўнасці не варты змяшчаць у цяжкай, непанулярнай паэзіі, якая патрабуе культуры і вялікай чытацкасці. Не ўсё, што незразумела — дрэннае, але і не ўсё, што зразумела — добрае, але і не ўсё, што зразумела і добрае — гэта паэзія. Грамадзянства павінна заўсёды, але цяперашняга «паэтычнага мода», якая не лічыцца ні з сэнсам, ні з граматыкай, якая не прызнае ніякіх крытэрыяў, дазваляе грамадзянству разрацца да неверагодных памешчак.

— Якія вашы думкі пра абстрактны жываліт?

— Прыблізна такая ж. Раней мастак павінен быў умець малюваць, павінен быў сур'ёзна вучыцца. Маючы добрую падрыхтоўку, мастак мог паіцца вельмі далёка ў інтэрпрэтацыі натурны. Ранні Пикасар і Малліс — гэта амаляваны мастак, які выбіраў ім шлях. Цяпер «абстрактныя карціны» можна намаляваць па сутнасці, конны і крытэрыі тут вельмі ўзлыны.

— Якую ролю вы бачыце паміж сэнсавымі дэкарацыямі і дэкарацыямі вашай маладосці?

— Я не бачу. Яны бачаць.

— Чаму ў кніжных магазінах нельга дастаць вашыя кнігі?

— Таму, што яны распрададзены.

— Ці рыхтуюцца новыя выданні?

— Так. Выдавецтва ПІВ перадае зборнік фельетонаў «Разалюцыя адмовы». Новы зборнік «Непазброеныя вырасцілі» выйдзе ў 1968 годзе. ПІВ рыхтуе таксама п'яты збор маіх вершаў і паэм. У п'ятым збор «Чыталінік» выйшла малая паэма «Попел і вецер» з Люстрацыямі Фелікса Тапольскага.

— Ваш любімы сучасны пісьменнік?

— Аднаму я аддаю перавагу. Набуду аднаго сябра і нажыву сярод маіх калег некалькі соцень непрыяцеляў.

Польскі гумар... Вымаўляеш гэтыя словы, і перад вачыма — чарга перад кімсьці са свежым нумарам «Шпількі», а ў вушах — ісціраваныя мінскі і маскоўскія радыё апавяданні Стэфані Градзенскай і няўменнае «вось прададзены» ў кніжным магазіне на пытанне, ці ёсць у продку альбом Леніграма. А гэта ж толькі першы асацыяцыі, што прайшла ў галаву... Дасціпны, мінскі, але часам і вельмі з'ядлівы гумар у нашых польскіх братоў. З некаторымі яго старонкамі мы знаёмі сёння чытачоў.

У КАБІНЕТАХ ПІСЬМЕННИКАУ

Як правіла, на аўтарскіх вечарах прысутныя, паслухаўшы пісьменніка, задаюць пытанні. Паколькі гэтыя пытанні ў большасці паўтараюцца, адбудоўца гэтай сусветнай адукацыі ў школе, становіцца вядомым пісьменнікам. Я быў доволі гультаватым вучнем у сярэдняй школе, але надарна вучыўся ў Акадэміі мастацтваў. Перш, чым стаць пісьменнікам, я займаўся жывапісам, выступаў свае палотны ў варшаўскай «Захенце», атрымаў некалькі прэмій на конкурсах.

— Чаму вы перасталі займацца жывапісам?

— Пытанне прастыжу. Я ажаніўся на выключна здольнай мастачцы і вырашыў, што нельга мець дома канкурэнта.

— Ці ёсць у вас «хобі»?

— У мяне былі розныя забавы. Спрабаваў збіраць так званыя банкноты. Аднак сабраць вялікую калекцыю ў нашых умовах аказалася немагчымым. Апроч таго, мне Імпануе навука. У майей сям'і было шмат вучоных: мой прадед быў

— Выдалі вы за апошні час пяць такіх-та і такіх-та дазваляў і сем такіх-та і такіх-та ордэраў?

— Сапраўды, — навіярдае служачы. — Вось завяў і рэзалюцыі.

— Завяў вае расучулі? — са з'едлівай іроніяй пытаюць інспектары. — А чаму гэты шлестамер у вашым кабінце дваццаць трыстаў?

— Дваццаць трыстаў? — бяднее служачы, падаючы на калені. — Для мяне было толькі пяці! Астатняе ўзяў начальнік!

— Зусім відавочна, што ўрачыстую цішыню кабінета парушае сухое шчоўканне нарукінаў.

— Такія прыклады можна было б прывесці мноства. Ходзяць, аднак, чуткі, што нашы канструктары ў бліжэйшы час выпусціць яшчэ больш здзіўляючы апарат — прыбор, які дазваляе прадачыць сілу шлесту. Спецыяльныя абсерваторыі будуць складаць на падставе дзедзых, якія рэгіструюцца інструментам, прагнозы шлесту банкіотаў на наступны дзень. Чытаем, напрыклад, у газеце: «Моцны шлест з захаду. Магчымы вялікія ападкі».

— Што я тады раблю?

— Пішу фельетон, накіроўваюся ўказаным напрамак, трапляю ў рэдакцыю «Шпількі» з жалем баку, што прагнозы, як звычайна, не пацвердзіліся.

— Выдалі вы за апошні час пяць такіх-та і такіх-та дазваляў і сем такіх-та і такіх-та ордэраў?

— Сапраўды, — навіярдае служачы. — Вось завяў і рэзалюцыі.

— Завяў вае расучулі? — са з'едлівай іроніяй пытаюць інспектары. — А чаму гэты шлестамер у вашым кабінце дваццаць трыстаў?

— Дваццаць трыстаў? — бяднее служачы, падаючы на калені. — Для мяне было толькі пяці! Астатняе ўзяў начальнік!

— Зусім відавочна, што ўрачыстую цішыню кабінета парушае сухое шчоўканне нарукінаў.

— Такія прыклады можна было б прывесці мноства. Ходзяць, аднак, чуткі, што нашы канструктары ў бліжэйшы час выпусціць яшчэ больш здзіўляючы апарат — прыбор, які дазваляе прадачыць сілу шлесту. Спецыяльныя абсерваторыі будуць складаць на падставе дзедзых, якія рэгіструюцца інструментам, прагнозы шлесту банкіотаў на наступны дзень. Чытаем, напрыклад, у газеце: «Моцны шлест з захаду. Магчымы вялікія ападкі».

— Што я тады раблю?

— Пішу фельетон, накіроўваюся ўказаным напрамак, трапляю ў рэдакцыю «Шпількі» з жалем баку, што прагнозы, як звычайна, не пацвердзіліся.

— Выдалі вы за апошні час пяць такіх-та і такіх-та дазваляў і сем такіх-та і такіх-та ордэраў?

— Сапраўды, — навіярдае служачы. — Вось завяў і рэзалюцыі.

— Завяў вае расучулі? — са з'едлівай іроніяй пытаюць інспектары. — А чаму гэты шлестамер у вашым кабінце дваццаць трыстаў?

— Дваццаць трыстаў? — бяднее служачы, падаючы на калені. — Для мяне было толькі пяці! Астатняе ўзяў начальнік!

— Зусім відавочна, што ўрачыстую цішыню кабінета парушае сухое шчоўканне нарукінаў.

— Такія прыклады можна было б прывесці мноства. Ходзяць, аднак, чуткі, што нашы канструктары ў бліжэйшы час выпусціць яшчэ больш здзіўляючы апарат — прыбор, які дазваляе прадачыць сілу шлесту. Спецыяльныя абсерваторыі будуць складаць на падставе дзедзых, якія рэгіструюцца інструментам, прагнозы шлесту банкіотаў на наступны дзень. Чытаем, напрыклад, у газеце: «Моцны шлест з захаду. Магчымы вялікія ападкі».

— Што я тады раблю?

— Пішу фельетон, накіроўваюся ўказаным напрамак, трапляю ў рэдакцыю «Шпількі» з жалем баку, што прагнозы, як звычайна, не пацвердзіліся.

— Выдалі вы за апошні час пяць такіх-та і такіх-та дазваляў і сем такіх-та і такіх-та ордэраў?

— Сапраўды, — навіярдае служачы. — Вось завяў і рэзалюцыі.

— Завяў вае расучулі? — са з'едлівай іроніяй пытаюць інспектары. — А чаму гэты шлестамер у вашым кабінце дваццаць трыстаў?

— Дваццаць трыстаў? — бяднее служачы, падаючы на калені. — Для мяне было толькі пяці! Астатняе ўзяў начальнік!

— Зусім відавочна, што ўрачыстую цішыню кабінета парушае сухое шчоўканне нарукінаў.

— Такія прыклады можна было б прывесці мноства. Ходзяць, аднак, чуткі, што нашы канструктары ў бліжэйшы час выпусціць яшчэ больш здзіўляючы апарат — прыбор, які дазваляе прадачыць сілу шлесту. Спецыяльныя абсерваторыі будуць складаць на падставе дзедзых, якія рэгіструюцца інструментам, прагнозы шлесту банкіотаў на наступны дзень. Чытаем, напрыклад, у газеце: «Моцны шлест з захаду. Магчымы вялікія ападкі».

— Што я тады раблю?

— Пішу фельетон, накіроўваюся ўказаным напрамак, трапляю ў рэдакцыю «Шпількі» з жалем баку, што прагнозы, як звычайна, не пацвердзіліся.

— Выдалі вы за апошні час пяць такіх-та і такіх-та дазваляў і сем такіх-та і такіх-та ордэраў?

— Сапраўды, — навіярдае служачы. — Вось завяў і рэзалюцыі.

— Завяў вае расучулі? — са з'едлівай іроніяй пытаюць інспектары. — А чаму гэты шлестамер у вашым кабінце дваццаць трыстаў?

— Дваццаць трыстаў? — бяднее служачы, падаючы на калені. — Для мяне было толькі пяці! Астатняе ўзяў начальнік!

— Зусім відавочна, што ўрачыстую цішыню кабінета парушае сухое шчоўканне нарукінаў.

— Такія прыклады можна было б прывесці мноства. Ходзяць, аднак, чуткі, што нашы канструктары ў бліжэйшы час выпусціць яшчэ больш здзіўляючы апарат — прыбор, які дазваляе прадачыць сілу шлесту. Спецыяльныя абсерваторыі будуць складаць на падставе дзедзых, якія рэгіструюцца інструментам, прагнозы шлесту банкіотаў на наступны дзень. Чытаем, напрыклад, у газеце: «Моцны шлест з захаду. Магчымы вялікія ападкі».

— Што я тады раблю?

— Пішу фельетон, накіроўваюся ўказаным напрамак, трапляю ў рэдакцыю «Шпількі» з жалем баку, што прагнозы, як звычайна, не пацвердзіліся.

— Выдалі вы за апошні час пяць такіх-та і такіх-та дазваляў і сем такіх-та і такіх-та ордэраў?

— Сапраўды, — навіярдае служачы. — Вось завяў і рэзалюцыі.

— Завяў вае расучулі? — са з'едлівай іроніяй пытаюць інспектары. — А чаму гэты шлестамер у вашым кабінце дваццаць трыстаў?

— Дваццаць трыстаў? — бяднее служачы, падаючы на калені. — Для мяне было толькі пяці! Астатняе ўзяў начальнік!

— Зусім відавочна, што ўрачыстую цішыню кабінета парушае сухое шчоўканне нарукінаў.

— Такія прыклады можна было б прывесці мноства. Ходзяць, аднак, чуткі, што нашы канструктары ў бліжэйшы час выпусціць яшчэ больш здзіўляючы апарат — прыбор, які дазваляе прадачыць сілу шлесту. Спецыяльныя абсерваторыі будуць складаць на падставе дзедзых, якія рэгіструюцца інструментам, прагнозы шлесту банкіотаў на наступны дзень. Чытаем, напрыклад, у газеце: «Моцны шлест з захаду. Магчымы вялікія ападкі».

— Што я тады раблю?

— Пішу фельетон, накіроўваюся ўказаным напрамак, трапляю ў рэдакцыю «Шпількі» з жалем баку, што прагнозы, як звычайна, не пацвердзіліся.

— Выдалі вы за апошні час пяць такіх-та і такіх-та дазваляў і сем такіх-та і такіх-та ордэраў?

— Сапраўды, — навіярдае служачы. — Вось завяў і рэзалюцыі.

— Завяў вае расучулі? — са з'едлівай іроніяй пытаюць інспектары. — А чаму гэты шлестамер у вашым кабінце дваццаць трыстаў?

— Дваццаць трыстаў? — бяднее служачы, падаючы на калені. — Для мяне было толькі пяці! Астатняе ўзяў начальнік!

— Зусім відавочна, што ўрачыстую цішыню кабінета парушае сухое шчоўканне нарукінаў.

— Такія прыклады можна было б прывесці мноства. Ходзяць, аднак, чуткі, што нашы канструктары ў бліжэйшы час выпусціць яшчэ больш здзіўляючы апарат — прыбор, які дазваляе прадачыць сілу шлесту. Спецыяльныя абсерваторыі будуць складаць на падставе дзедзых, якія рэгіструюцца інструментам, прагнозы шлесту банкіотаў на наступны дзень. Чытаем, напрыклад, у газеце: «Моцны шлест з захаду. Магчымы вялікія ападкі».

— Што я тады раблю?

— Пішу фельетон, накіроўваюся ўказаным напрамак, трапляю ў рэдакцыю «Шпількі» з жалем баку, што прагнозы, як звычайна, не пацвердзіліся.

— Выдалі вы за апошні час пяць такіх-та і такіх-та дазваляў і сем такіх-та і такіх-та ордэраў?

— Сапраўды, — навіярдае служачы. — Вось завяў і рэзалюцыі.

— Завяў вае расучулі? — са з'едлівай іроніяй пытаюць інспектары. — А чаму гэты шлестамер у вашым кабінце дваццаць трыстаў?

— Дваццаць трыстаў? — бяднее служачы, падаючы на калені. — Для мяне было толькі пяці! Астатняе ўзяў начальнік!

— Зусім відавочна, што ўрачыстую цішыню кабінета парушае сухое шчоўканне нарукінаў.

— Такія прыклады можна было б прывесці мноства. Ходзяць, аднак, чуткі, што нашы канструктары ў бліжэйшы час выпусціць яшчэ больш здзіўляючы апарат — прыбор, які дазваляе прадачыць сілу шлесту. Спецыяльныя абсерваторыі будуць складаць на падставе дзедзых, якія рэгіструюцца інструментам, прагнозы шлесту банкіотаў на наступны дзень. Чытаем, напрыклад, у газеце: «Моцны шлест з захаду. Магчымы вялікія ападкі».

— Што я тады раблю?

— Пішу фельетон, накіроўваюся ўказаным напрамак, трапляю ў рэдакцыю «Шпількі» з жалем баку, што прагнозы, як звычайна, не пацвердзіліся.

— Выдалі вы за апошні час пяць такіх-та і такіх-та дазваляў і сем такіх-та і такіх-та ордэраў?

— Сапраўды, — навіярдае служачы. — Вось завяў і рэзалюцыі.

— Завяў вае расучулі? — са з'едлівай іроніяй пытаюць інспектары. — А чаму гэты шлестамер у вашым кабінце дваццаць трыстаў?

— Дваццаць трыстаў? — бяднее служачы, падаючы на калені. — Для мяне было толькі пяці! Астатняе ўзяў начальнік!

— Зусім відавочна, што ўрачыстую цішыню кабінета парушае сухое шчоўканне нарукінаў.

— Такія прыклады можна было б прывесці мноства. Ходзяць, аднак, чуткі, што нашы канструктары ў бліжэйшы час выпусціць яшчэ больш здзіўляючы апарат — прыбор, які дазваляе прадачыць сілу шлесту. Спецыяльныя абсерваторыі будуць складаць на падставе дзедзых, якія рэгіструюцца інструментам, прагнозы шлесту банкіотаў на наступны дзень. Чытаем, напрыклад, у газеце: «Моцны шлест з захаду. Магчымы вялікія ападкі».

— Што я тады раблю?

— Пішу фельетон, накіроўваюся ўказаным напрамак, трапляю ў рэдакцыю «Шпількі» з жалем баку, што прагнозы, як звычайна, не пацвердзіліся.

ВЕРНУТЫЯ ДА ЖЫЦЦЯ

Лісток пажоўклый паперы. Праз швіль ледзь відаць нейкія літары, але прачытаць іх нельга. Чаму ж так беражліва бярэць яго ў рукі — гэты спархаваны лісток? Справа ў тым, што лісткі звыш двухсот пачыліся гадоў. Ён можа можа раскажа гісторыю чалавечай культуры. Толькі перш напяршы трэба захаваць жыццё дакумента, выразаць яго для гісторыі. Гэта можа зрабіць толькі майстры-рэстаўратары ў лабараторыі па рэстаўрацыі і мікрафотакапіраванню Архіўнага Упраўлення пры Савета Міністраў БССР.

Зойдзем у лабараторыю, працуючым працэс аднаўлення аднаго дакумента.

Начальнік лабараторыі Ул. Міронаў запрашае паглядзець, над чым працуюць рэстаўратары. Рэстаўратар Рэма Нікіціна на шклянку частку стала калядэ ліст кандэсарнай паперы і, змазаўшы адмысловым клеам, накладвае паверх архіўны лісток. І зараз добра відаць маленькія дзірачкі, загубы, адарванныя ці адгніўшыя месцы: пад шклом гараць электрычныя лампачкі. Нікіціна старанна зашчытвае дзірачкі, нарочітае вуглы на прагніўшыя краі і карашкі, каб можна было пералічыць дакумент.

Паклаўшы клей на дакумент, яна зноў накладвае кандэсарную паперу, практавае валаікам. І вось дакумент знаходзіцца паміж даўма тонкімі празрыстымі лістамі. Ён закарэсаваны, відаць туды не прайдзе. А пасля таго, як дакумент будзе пад прэсам, яго можна прачытаць — цыпер ён будзе захаваны на векамі...

За апошні час праз рукі рэстаўратараў прайшлі сотні тысяч лістоў дакументаў з узростам у 200, 300, 500 і больш гадоў. Гэтыя дакументы вывучаны ў архівах рэспублікі. Лёс іх быў розны. Ады ў гады вайны былі вывезены гітлераўцамі ў Германію і цыпер, пасля доўгіх вадаванняў, вярнуліся на радзіму. Другія праяжылі доўгі час у зямлі і пакрыліся доўга і старанна працаваў. Узрэчы дакументаў вернуць жыццё. Так, толькі яшчэ лабараторыя адаслала Гродзенскаму абласному архіву рэстаўраваныя дакументы, напісаныя на старажытнай беларускай і польскай мовах у XV—XVI ст.ст. А зараз рэстаўратары працуюць над рэстаўрацыяй фондаў Мінскага абласнога архіва.

Так адраджаюцца каштоўныя дакументы — сведкі далёкага мінулага нашай рэспублікі.

М. АДУСЦІНОВІЧ.

На здымку: дакументы апрацоўвае рэстаўратар Р. Нікіціна.

Фота Ул. КРУКА.

ШЭЛЕСТАМЕР

Шлестамер — гэта апарат для вымярэння сілы шлесту банкіотаў.

Яго ўкараненне ў штодзённае жыццё будзе відавочна са значным прагрэсам у самых розных галінах.

Шлестамеры, пастаўленыя, напрыклад, у прыватных кватэрах, сістэматычна стануць кантраляваць спецыяльныя інспектары. З'явіўся, дапусцім, інспектар да загадкага магазіна, які атрымаў «шпілю» зарплату. Паглядзеў на лічыльнік шлестамера — і пратакольных гадоў.

— Гэта адкуль жа ён нашалісцёў дванаццаць тысяч злотых за месяц?

— Ды, я... — пачынае выкручвацца загадкавы магазіна. — Ды гэты мой дзядзька прыехаў з правінцы і нашалісцёў, каб яго чэрці!

— Казачкі, — гаворыць інспектар, складаючы пратакол.

— Можна не дзядзька, — пачынае блятацца ў паказаннях той, каго падазраюць. — Гэта я сам, напэўна, нашалісцёў з даважных зберажэнняў.

— У магазіне будзе зроблена рэвізія, і там жа ўсё высветліцца, — супакоіць інспектар.

Мы ўсе, вядома, знаём, чым такая рэвізія скончыцца.

Выключнае значэнне будучы мець шлестамеры ў некаторых установах. Прыходзяць інспектары ў кабінет і гавораць:

Яну АСЕНКА

— Выдалі вы за апошні час пяць такіх-та і такіх-та дазваляў і сем такіх-та і такіх-та ордэраў?

— Сапраўды, — навіярдае служачы. — Вось завяў і рэзалюцыі.

— Завяў вае расучулі? — са з'едлівай іроніяй пытаюць інспектары. — А чаму гэты шлестамер у вашым кабінце дваццаць трыстаў?

— Дваццаць трыстаў? — бяднее служачы, падаючы на калені. — Для мяне было толькі пяці! Астатняе ўзяў начальнік!

— Зусім відавочна, што ўрачыстую цішыню кабінета парушае сухое шчоўканне нарукінаў.

— Такія прыклады можна было б прывесці мноства. Ходзяць, аднак, чуткі, што нашы канструктары ў бліжэйшы час выпусціць яшчэ больш здзіўляючы апарат — прыбор, які дазваляе прадачыць сілу шлесту. Спецыяльныя абсерваторыі будуць складаць на падставе дзедзых, якія рэгіструюцца інструментам, прагнозы шлесту банкіотаў на наступны дзень. Чытаем, напрыклад, у газеце: «Моцны шлест з захаду. Магчымы вялікія ападкі».

— Што я тады раблю?

— Пішу фельетон, накіроўваюся ўказаным напрамак, трапляю ў рэдакцыю «Шпількі» з жалем баку, што прагнозы, як звычайна, не пацвердзіліся.

— Выдалі вы за апошні час пяць такіх-та і такіх-та дазваляў і сем такіх-та і такіх-та ордэраў?

— Сапраўды, — навіярдае служачы. — Вось завяў і рэзалюцыі.

— Завяў вае расучулі? — са з'едлівай іроніяй пытаюць інспектары. — А чаму гэты шлестамер у вашым кабінце дваццаць трыстаў?

— Дваццаць трыстаў? — бяднее служачы, падаючы на калені. — Для мяне было толькі пяці! Астатняе ўзяў начальнік!

— Зусім відавочна, што ўрачыстую цішыню кабінета парушае сухое шчоўканне нарукінаў.

— Такія прыклады можна было б прывесці мноства. Ходзяць, аднак, чуткі, што нашы канструктары ў бліжэйшы час выпусціць яшчэ больш